

Juli 2020

Stichting
het Limburgs
Landschap

Landschapsherstelplan Landgoed Beijlshof Heythuysen, Gemeente Leudal

Stichting het Limburgs Landschap

Postbus 4301
5944 ZG Arcen

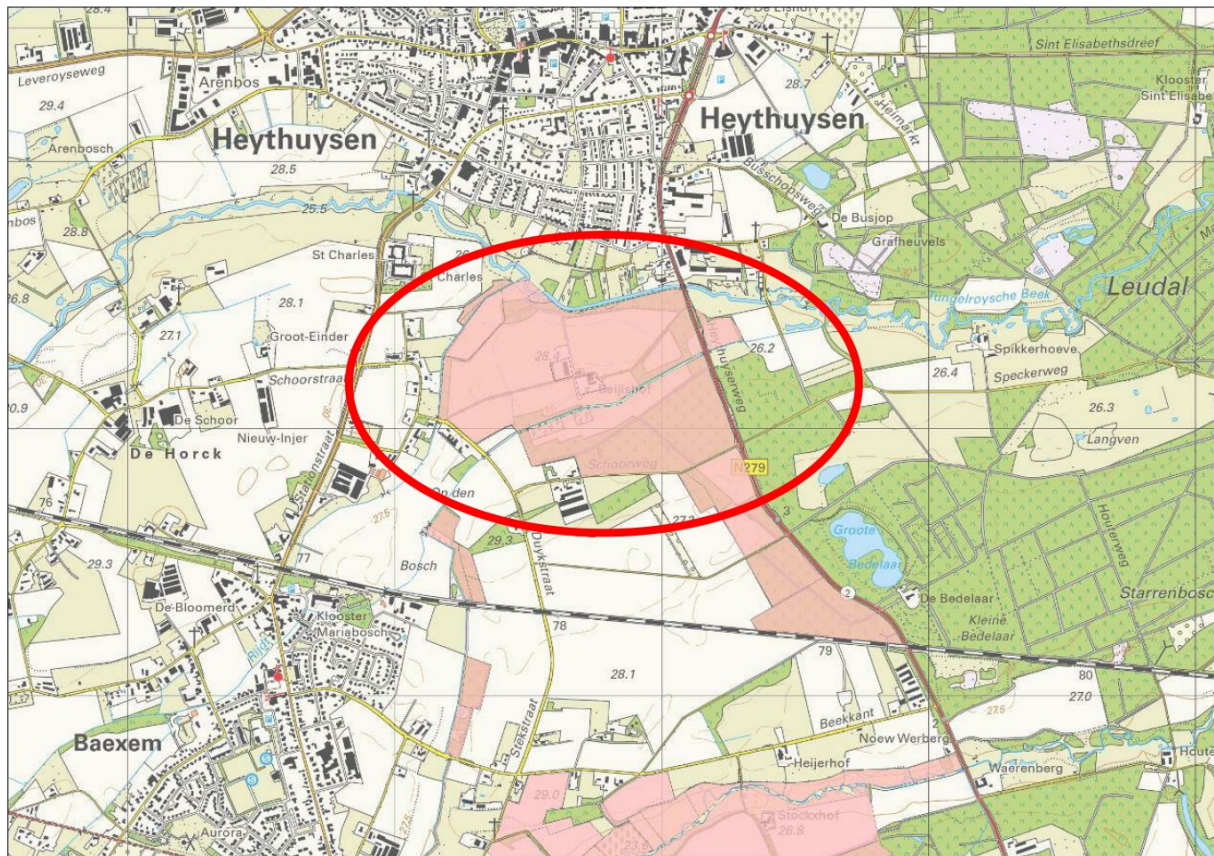
Opgesteld door

Aanleiding

Gelegen ten zuiden van de dorpskern van Heythuysen ligt de Beijlshof, een grote pachthoeve die in de huidige hoofdopzet is terug te voeren tot ten minste de achttiende eeuw en waarvan de eerste vermelding wordt gedaan in 1505. De Beijlshof was toen een pachthoeve van de heren [REDACTED]. Ook in de negentiende eeuw was zij nog aan de heren [REDACTED] gelieerd.

Stichting het Limburgs Landschap heeft het NSW Landgoed Beijlshof in 1973 gekocht. Boerderij en landbouwgronden in verpachte staat. Na een ontpachting mogelijk gemaakt vanuit het natuurbeleid, zijn sinds 01-01-2020 de boerderij en omliggende gronden vrij van gebruik. Het Limburgs landschap heeft de intentie om de boerderij te herbestemmen, restaureren en verbouwen en het Landgoed een landschappelijke en ecologische impuls te geven.

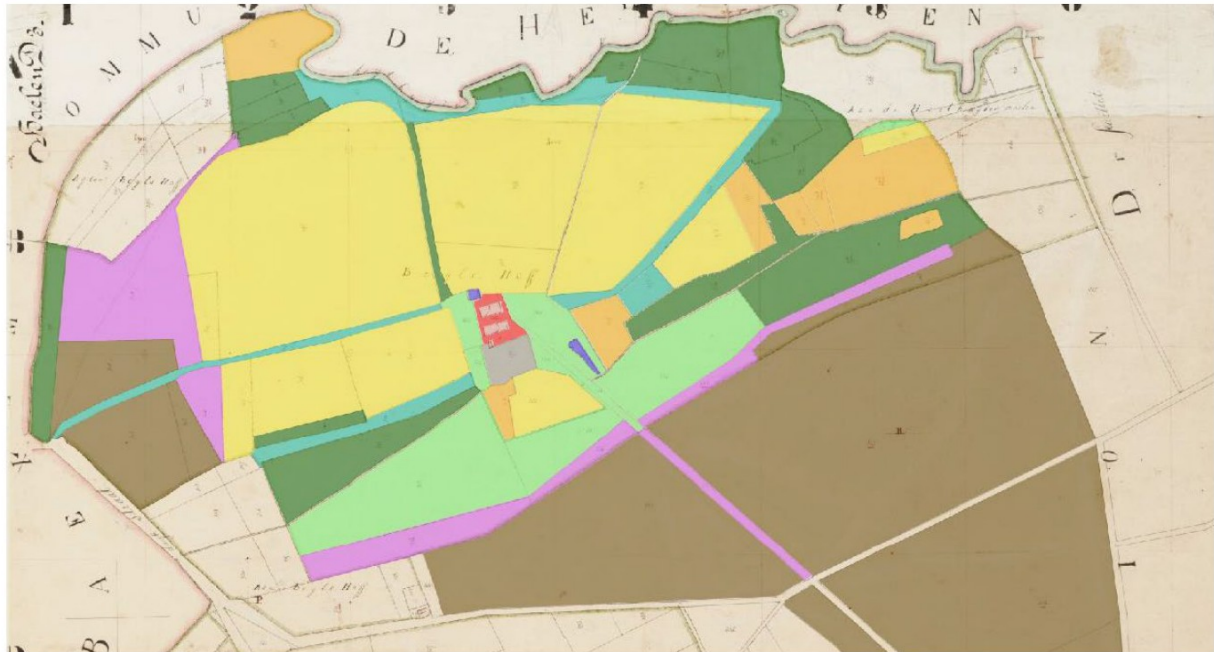
Figuur 1: Topografische kaart met eigendomssituatie SLL (roze transparant)

Gebiedsbeschrijving huidige situatie

De Beijlshof is gelegen ten zuiden van de historische dorpskern van Heythuysen. Het boerderijcomplex ligt aan de zuidzijde van de Tongelroyse beek. Het landschap rondom de hoeve is in de huidige opzet nog nagenoeg identiek aan de vroeg-negentiende-eeuwse situatie. De percelen akker en weiland, met een onregelmatige structuur, zijn alle omzoomd met houtwallen. De toeritten naar de boerderij betreffen oude bomenlanen. Langs de beek liggen enkele percelen voormalig hakhoutbos (geriefbosjes) en ten zuiden bevindt zich een groter naaldbos dat deel uitmaakt van de vroeg-negentiende-eeuwse heideontginningen. Dit gevarieerd landschap, waarbij het hart wordt gevormd door de kampenstructuur van de Beijlshof, vormt een fraai historisch-agrarisch ensemble. Ten noorden van de boerderij is in de loop van de twintigste eeuw, ten behoeve van de schaalvergroting, een aantal grote schuren geplaatst. Deze schuren hebben vanuit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt geen waarde en verstoren de historische karakteristiek van het ensemble.

Historische ontwikkeling

Als we de kadastrale minuutkaart projecteren op een recente luchtfoto, dan zien we dat de situatie sinds circa 1830 wat betreft de inrichting van het landschap rondom het erf nauwelijks is gewijzigd. De grote open percelen bouw- en weiland zijn nog duidelijk herkenbaar. De begrenzing van de percelen door middel van lanen, houtwallen en smalle stroken hakhout en heide (nu tot bos volgroeid) correspondeert nog nagenoeg één op één met de oorspronkelijke opzet. Met name bij het grote weiland ten zuidwesten van de boerderij is in de loop van de tijd binnen de contour van het oorspronkelijke weiland wat meer opgaande begroeiing aangeplant.

Afb. 225 Kadastrale minuutkaart met daaraan het grondgebruik aangegeven.

Huis en erf	Hooiland	Dennenbos
Tuin	Heide	Poel
Bouwland	Schapenweide	
Weide	Hakhoutbos	

De grootste verschillen zijn:

- De provinciale weg (Professor Duboisweg), die het meest oostelijke gedeelte van de landerijen van de Beijlshof afscheidt. De contour van deze ten oosten van de weg gelegen percelen is wel nog gaaf behouden. Sinds deze weg is gerealiseerd komt het transitieverkeer niet meer over het landgoed en langs de Beijlshof zoals dat daarvoor het geval was.
- Het verloop van de Tengelroyse beek, die door de tijd heen in eerste instantie is rechtgetrokken en later weer een meander (andere opzet) heeft gekregen.
- De voormalige akkers zijn in gebruik als weiland. Dit hangt samen met het steeds groter wordende belang van de veeteelt op de Beijlshof. Deze transitie vertaalt zich op het erf in de bouw van de diverse stalvolumes.
- De realisatie van een aantal stallen ten noordwesten van de boerderij, op de kamp.
- Het pad dat vanaf het erf in noordoostelijke richting loopt (en die ook op de Tranchotkaart zichtbaar is) is verdwenen).

De topografische kaarten die vanaf de tweede helft van de twintigste eeuw zijn opgesteld, geven een fraai inzicht in de inrichting en ontwikkelingen van het landschap.

De oudste topografische kaart dateert uit 1850. Hierop is in hoofdlijnen dezelfde opzet zichtbaar. De kamp wordt omringd door een pad. De logistiek is nagenoeg gelijk aan de minuutkaart. Opvallend genoeg ontbreekt de houtwal die de kamp in tweeën opdeelt. Ten zuiden van het erf lijkt er meer ruimte te zijn gecreëerd voor weilanden.

De topografische kaart uit 1894 is de eerste in kleur opgestelde kaart. De landschappelijke structuur is ongewijzigd ten opzichte van 1850. Het pad over de kamp is op deze kaart weer weergegeven. Wat meteen opvalt, is dat enkele van de voormalige percelen dennenbos weer is opgetekend als heide. Dit zou kunnen betekenen dat men deze bospercelen heeft gerooid en niet meer opnieuw heeft aangeplant. Ook een deel van de percelen die op de minuutkaart als schaapsweide zijn aangemerkt, zijn op deze plattegrond als heide ingekleurd.

De oudste topografische kaart uit de twintigste eeuw dateert uit 1928. Hierop wordt de U-vormige opzet van de boerderij globaal weergegeven. De tuin ten zuiden is nu aangeduid als boomgaard.

Als we kijken naar het landschap, dan zien we dat de kamp in westelijke richting is uitgebreid: de heidekavels zijn verdwenen. Ook in het zuidelijke bos is het op de kaart van 1894 zichtbare heidegebied weer deels aangeplant. Verder zijn ook ten noorden van de boerderij, op de kamp enkele percelen als weiland aangeduid. Dit past bij de ontwikkeling van de boerderij, waarbij de veeteelt een belangrijkere plek inneemt.

Waardering

Eeuwenoude ontginning

De Beijlshof is een van de oudste boerderijen in Heythuysen. De geschiedenis gaat ten minste tot de vijftiende eeuw terug.

Het huidige kampenlandschap, dat kenmerkend is voor de ontginningen op de zandgronden, is in haar huidige opzet tot ten minste 1800 terug te voeren en is sindsdien nauwelijks veranderd. De Beijlshof vormt het hart van deze ontginning.

Heideontginningen in de negentiende eeuw

Het gebied ten zuiden van Heythuysen was tot in de negentiende eeuw een groot heidegebied. Vanaf het begin van de eeuw worden deze heiden geleidelijk aan ontgonnen en gaan ze dienen als

productiebossen (dennenhout). Zo ook bij Beijlshof, waar [REDACTED] vanuit de Beijlshof vanaf 1835 grote percelen heide omzet in dennenbossen. Deze landschappelijke inrichting is tot op heden binnen de contouren van het huidige eigendom nog grotendeels aanwezig.

Relatie met de boerderij

Het landschap rondom de Beijlshof is vanaf 1800 nauwelijks gewijzigd. De boerderij vormt het hart van een landschap dat pragmatisch en functioneel vanuit het boerenbedrijf is ingericht. Vanwege de gaafheid van de achttiende-eeuwse opzet van de boerderij in relatie tot het behoud van het landschap (uit dezelfde periode), is sprake van een zeer hoge ensemblewaarde (zie ook het cultuur- en bouwhistorisch onderzoek van Res Nova Monumenten)

Regionaal

De ligging van de Beijlshof als een solitaire boerenontginning, ten zuiden van een woonkern, is kenmerkend voor de zandgebieden. In de nabijheid is een aantal van deze eeuwenoude kampenontginningen bewaard gebleven. Hiervan is De Beijlshof zowel wat betreft landschap als boerderijcomplex een van de meest gave voorbeelden.

Inrichtings- en beheermaatregelen

Amoveren stallen, opruimen schaamgroen en afwerking

Ten noordwesten van de Beijlshof is in 1973 ligboxenstal gebouwd. Om de stal aan het zicht te onttrekken is een strook schaamgroen westelijk van de stal geplant. Daarnaast ligt noordelijk van de boerderij een open kapschuur, die fungeerde als werktuigenberging en tevens in een latere periode is bijgebouwd. Deze bijgebouwen hebben geen historische waarde en doen afbreuk aan het ensemble van boerderij en landgoed.

De open schuur aan de noordzijde heeft vanwege zijn verschijningsvorm en leeftijd tevens een lage bouwhistorische waarde en vormt detonerende elementen omdat ze de achttiende-eeuwse schuur aan het oog onttrekken. Tot slot liggen zuidelijk van de boerderij en het bakhuis nog enkele houten kippenhokken, die tevens een lage bouwhistorische waarde hebben.

Het Limburgs Landschap wil deze bijgebouwen slopen om de ensemblewaarde van boerderij en landgoed te herstellen. Ook het schaamgroen en een mestzak wordt daarbij verwijderd, opgevuld en netjes afgewerkt.

Omvorming weiland naar akkers

Het Landgoed Beijlshof bevat de oudste herkenbare kampontginningen van de regio. Ze werden op de kadastrale kaart van 1832 al aangeduid als 'bouwland', akker dus. In de loop van de jaren zijn ze, vanwege de melkveeteelt, omgevormd naar weiland. Het Limburgs Landschap wil de oude situatie graag herstellen. Door bodembewerking en inzaaien met verschillende bloemrijke akkermengsels en biologisch zaaigoed kunnen de oude akkercomplexen weer in gebruik worden genomen als akker. In totaal gaat het om 27 ha. De akkers bieden in het voorjaar en zomer een bloemrijke aanblik met onder andere korenbloemen en klaprozen. Deze aanblik doet veel mensen denken aan landbouwgebieden uit vroegere tijden. Vele vogels, zoals groenlingen, kneuen, geelgorzen en vinken maken dankbaar gebruik van het beschikbare voedsel en de optimale dekking.

Rasters

Ten zuiden van de boerderij zijn langs de beek een aantal percelen altijd als hooiland in gebruik geweest. Het Limburgs Landschap wil dit gebruik graag voortzetten. Middels begrazing en hooien keert de bloemrijkdom terug op deze graslanden. Daarvoor is het wel wenselijk om rasters te vervangen. In totaal gaat het om 2500 meter raster met drie landhekken.

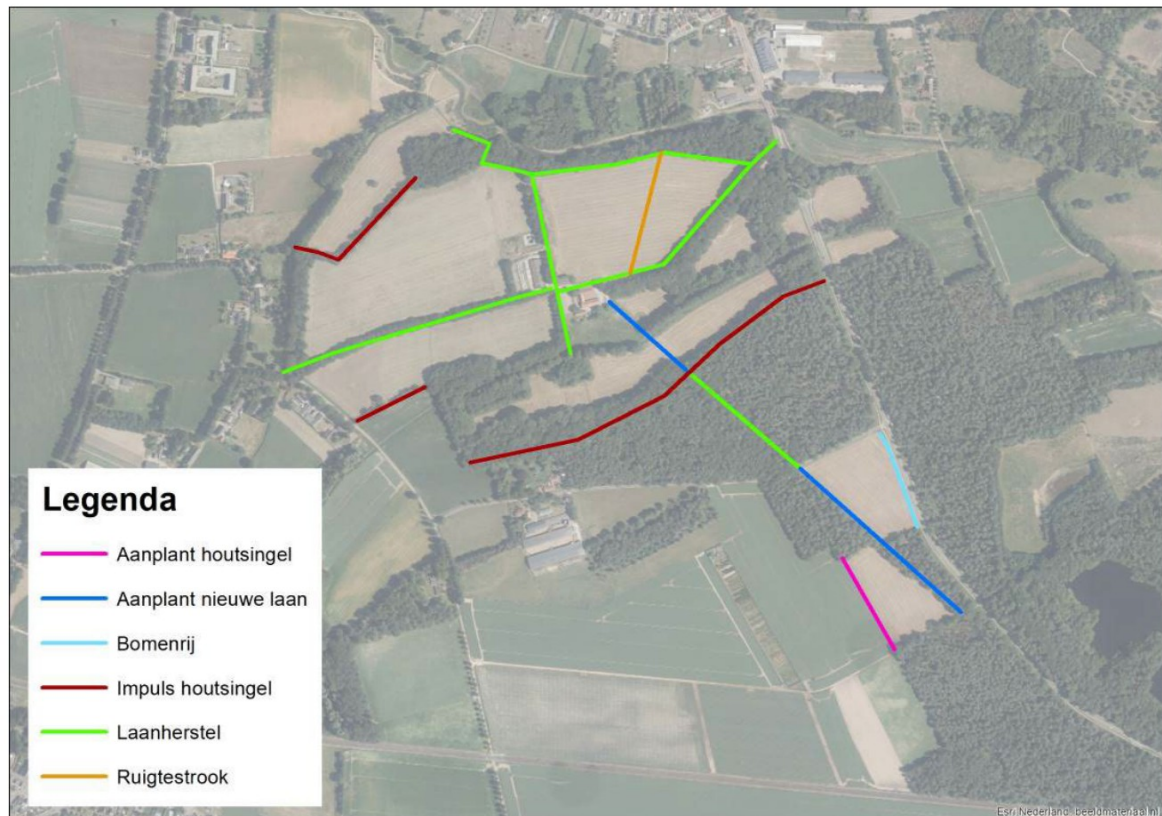
Herstel boomgaarden

Begin twintigste eeuw bevonden zich rondom de boerderij enkele hoogstam-boomgaarden, kenmerkend voor dit soort landgoederen. Veel van dit soort fruitboomgaarden rondom boerderijen zijn in de loop der tijd verdwenen, omdat ze vervangen werden door laagstamfruit. Ecologisch en cultuurhistorisch gezien zijn ze waardevol, reden om ze op deze plekken terug te planten. Wellicht kunnen ze zelfs nog een functie voorzien in de herbestemming van het pand. Om de boomgaard wordt een knip- en scheerheg met raster geplaatst. In totaal gaat het om 1,65 ha.

Herstel poel

Zuidoostelijk van de boerderij ligt een kleine veedrinkpoel. Op de oude kadastrale kaart is te zien dat deze een stuk groter was, waarschijnlijk fungeerde deze tevens als bluswatervoorraad. Het Limburgs Landschap wil deze poel graag in zijn oude luister herstellen. Een poel met flauwe langgerekte oevers is bovendien ecologisch waardevoller dan de huidige 'kleine krater'.

Herstel en aanplant lijnvormige elementen

Het Landgoed Beijlshof kenmerkt zich door de relatief grootschalige kamptonginningen. Ondanks dat zijn er, met name daaromheen, vele historische lijnvormige elementen aanwezig. Omdat de Beijlshof altijd in landbouwkundig gebruik geweest is zijn veel elementen aangetast. De gronden waren vooral gericht op productie, dus lanen, houtwallen zijn in de loop van de tijd steeds verder terug gezet om ruimte te maken voor akkers en weilanden. Het Limburgs Landschap wil deze lijnvormige elementen herstellen door een inhaalslag te maken door achterstallig onderhoud weg te werken, deels met nieuwe aanplant. Zo wordt een impuls gegeven aan bomen in lanen en houtsingels, maar ook het opnieuw aanplanten van de laan in zuidelijke richting, de oude ontsluitingsweg in zuidelijke richting. Het tracé van de vroegere weg wordt in het landschap zichtbaar gehouden door hier een ruigtestrook te beheren.

Laanherstel: 3000 m

Impuls houtsingel: 435 m

Aanplanten nieuwe laan: 600 m

Ruigtestrook: 235 m

Aanplant bomenrij: 190 m

Aanplant houtsingel: 200 m

Recreatieve voorzieningen

Het Limburgs Landschap wil graag dat wandelaars en fietsers van Landgoed Beijlshof kunnen genieten, te meer omdat het intensief landbouwkundig gebruik beëindigd is, er een weldadige rust is en geïnvesteerd wordt in een ecologisch grondgebruik. De padenstructuur wordt daarbij gehandhaafd. Het gebied is goed bereikbaar vanuit Heythuysen. De inforuif aan de zuidzijde van het gebied zal worden vervangen en geactualiseerd. De bijliggende parkeerplaats verdient een opknapbeurt. Daarnaast worden er 5 witte Limburgs Landschap slagbomen in Landgoedstijl geplaatst met daarbij een terreinnaambord. Tot slot worden er 4 bankjes op het Landgoed geplaatst en 10 openstellingsbordjes vervangen.

Voorlichting

Over de inrichting van dit Landgoed zal via onze gangbare kanalen worden gecommuniceerd: Het Kwartaalblad van Het Limburgs Landschap, via Facebook en in het jaarverslag 2023.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen